

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYET ve FLÖRT DAVRANIŞLARINA GÖRE KARŞI CİNSLE İLİŞKİDE SOSYAL YETKİNLİK İNANCININ İNCELENMESİ*

İdil Eren TÜRKÖĞLU**
Turan AKBAŞ***
Öner ÇELİKKALELİ****

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin cinsiyet, ilk flört yaşı ve flört yaşantı durumlarının karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik inancına göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırmanın verileri lisans öğrenimine devam eden 128'i (%42,7) kadın, 172'si (%57,3) erkek toplam 300 üniversite öğrencisinden toplanmıştır. Araştırmada "Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Verilerinin analizinde bağımsız gruplar için t-Testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmada cinsiyet açısından erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek ilişkiyi "başlatabilme" ve "sonlandırabilme" yetkinliğine sahip olduğu; ilk flört yaşı 20 yaş ve altı olanların 'başlatabilme' sosyal yetkinliklerinin, henüz flört etmemiş olanlara göre daha yüksek olduğu ve flört yaşantı durumları açısından duygusal ilişki olsa da olmasa da dokunsal ilişkiye önem veren kişilerin karşı cinsle ilişkiyi "başlatabilme" ve "sonlandırabilme"de kendilerini daha yetkin hissettikleri bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal yetkinlik inancı, karşı cinsle ilişkiler, flört.

ABSTRACT

In this research, it has been aimed to examine that whether the university students' ideas about sex, age of first flirt and ideas about flirting differ according to the social self-efficacy belief in the interaction with opposite sex. The sample included 128 (%42,7) female, 172 (%57,3) male, total 300 bachelor's degree students. In the research "The Social Self Efficacy Expectation in Interacting with Opposite Sex Questionnaire" and "Individual Information Form" have been used. During analysis process of data, t-test for independent groups and One-Way Analysis of Variance were used. In the research it has

---

*Bu makale, İdil Eren Türkoğlu'nun Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Prof. Dr. Turan Akbaş ve Yrd. Doç. Dr. Öner Çelikkaleli danışmanlığında tamamladığı yüksek lisans tezinin bir kısmından üretilmiştir.

**Arş. Gör. Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR ABD, idilerenturkoglu@hotmail.com

***Prof. Dr. Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR ABD, ozan@cu.edu.tr

****Yrd. Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR ABD, celikkaleli@gmail.com

been found that in terms of sex, male students has more “initiate” and “terminate” social self-efficacy than female students; in terms of age of first flirt, students who lived their first flirt at or under the age 20 has more “initiate” social self-efficacy than who had never flirted; in terms of ideas about flirting, participants who pay importance to tactual relationship whether or not the emotional relationship exists has more social self-efficacy in “initiate” and “terminate”.

Key Words: Social self-efficacy, interaction with the opposite sex, flirting.

GİRİŞ

Yakın ilişkilerin kurulmasında, aile ve arkadaşlık ilişkilerinin geliştirilmesinde, kişinin sosyal yeterliklerine güvenebilmesi kaçınılmaz olarak önemlidir. Bireyin bu anlamda, kendisini sosyal olarak yetkin bir kişi olarak algılaması, daha güvenli ve iyi ilişkiler kurmasında önemli bir işleve sahiptir. Buna karşın, bireyin kendini sosyal yönden yetersiz olarak algılaması ise, davranışlarının daha pasif olmasına, motivasyon düşüklüğüne, akademik başarının azalmasına, sosyal ilişkilerde yetersizlik gibi belirtilerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Bilgin, 1996; Çelikkaleli, 2004; Akkapulu, 2005).

Yetkinlik inancı, kişinin başarılı olduğu davranış biçimlerini uygulamadaki kapasitesi ve ilgisini çeken aktiviteleri seçmedeki etkisi olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1982a; 1986; 1997). Yetkinlik inancı, kişinin, davranışları ile ilgili beklentileri, davranışları ile ilgili biçtiği değer ve bir davranışı başlatmayı ve devam ettirmeyi sağlayan düzenleyici önemli bir faktördür (Bandura, 1977a; 1977b). Bu bağlamda sosyal yetkinlik inancı ise, sosyal davranışlar hakkında bilgi sahibi olma, davranışlarında etkili olabileceğine güvenme ve sosyal yetkin davranışların başkaları tarafından desteklenmesinden oluşmaktadır ve bireyin çevresindeki diğerleriyle başarılı ilişkiler başlatabilmesi ve bu ilişkileri sonlandırabilmesi olarak tanımlanabilir (Bandura, 1986; 1989; Çelikkaleli, 2004). Sosyal yetkinlik inancının gelişmesinde, bireyin yetkin davranışlarda bulunması ve bununla ilgili başka insanlar tarafından bireye geribildirim verilmesi gereklidir (Bandura, 1986).

Bireysel yetkinlik inancı, günlük yaşamı büyük oranda etkilemektedir. Bireylerin başarılı davranışlarda bulunabilmesi için, bilgi ve beceri gerekli fakat yeterli değildir. Çoğunlukla ne zaman ne yapmaları gerektiğini bilseler bile, uygun biçimde davranmayabilirler. Çünkü kişinin kendi kimliğine dair düşünceleri, bilgi ve davranışları arasında köprü işlevi görür. Yetkinlik inancı bireyin davranışa yönelimini ve davranışını etkilemektedir (Bandura, 1986).

Bireyin kendini sosyal olarak yetkin algılamasında önemli bir faktör olan yakın ilişkiler, yaşamın önemli ve vazgeçilemeyen bir yönünü oluşturmaktadır. Birçok insan için ideal yaşam, diğer insanlarla evlilik, aşk, arkadaşlık gibi yakın ilişkiler kurmak anlamına gelmektedir. Yakın ilişkilerin her biçimi insan yaşamında önemli yere sahip olmakla birlikte duygusal ilişki, diğerlerinden oldukça farklı anlamlar içermektedir (Berscheid, Snyder ve Omoto, 1989). Sullivan (1953) ve Erikson (1968) insanın tüm yaşamı boyunca ihtiyacı olan yakınlığın özellikle ergenlik döneminde gelişmeye başladığını, sonrasında genç yetişkinlik döneminde en büyük çabanın yakınlık duygusu geliştirmek olduğunu ifade etmektedirler. Kişi yetişkinliğe doğru ilerledikçe başkalarıyla

sevgi ilişkisi kurmak için devamlı bir çaba içine girmektedir (Akt. Diyarbakirli, 2007). Yakınlık gereksinimi, kişinin bir sırdaşı olması isteğinin ağır basmaya başladığı ergenlik döneminde kendini gösterir, akran grubunun ve dostluk ilişkilerinin parçalanmasıyla ve karşı cinsiyetten bir eşe ilgi duyulmasıyla güç kazanmaktadır. Gençliğin iç çatışmaları yakın birinin varlığını gerektirir. Genç, kişiliğinin derinliklerini tanımayı başardıkça yoğun olarak yaşadığı heyecanı paylaşma isteği belirir (Onur, 2005).

Ergenlik döneminde ve yetişkinlikte karşı cinsle yaşanan ilişkiler insan yaşamında önem kazanmaktadır (Aydın, 2010). Çocukluk döneminde farklı alanlara yönlendirilen enerji, ergenlikle birlikte testosteron ve östrojen hormonlarının etkin bir biçimde devreye girmesiyle birlikte karşı cinsle ilişkilere kanalize edilmektedir. Bu durum ise, karşı cinsle yaşanan ya da yaşanacak olan ilişkiyi daha da önemli kılmaktadır. Karşı cinsle yönelik ilgi ergenlik dönemi öncesinde başlamaktadır. Ergenlik sürecinde cinsel içerikli yakınlaşma eğilimi ergenliğin başlarında daha çok, grupta bir arada olma isteği taşırken, sonraları karşı cinsten belirli bireylere yönelmiş romantik duygular olarak ortaya çıkar (Başaranoglu, 2011). Bu dönemde başlayan karşı cinsle ilişkiler, insan yaşamının daha sonraki evrelerinde de farklı şekillerde devam etmektedir. Karşı cinsle ilişkiler ile ilgili yapılan çalışmalar da ergenlik döneminde başlayan yakın ilişkilerin kişinin hayatındaki önemine vurgu yapmaktadır (Wayment, 2000; Tang ve Zuo, 2000; Reifman ve diğrl., 2004; Eryılmaz, 2004; Büyüksahin, 2006; Çırakoğlu, 2006).

Geniş bir kavram olan ‘karşı cinsle ilişkiler’ bireyin kendine ilişkin derin bir anlayış geliştirmesini sağladığı kadar kişilerarası ilişkiler kurma, bunları sürdürme ve gerektiğinde sonlandırma anlamında da kişiyi geliştirici özelliğe sahip olmaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın genel amacı, üniversite öğrencilerinin karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik düzeylerini cinsiyet, ilk flört yaşı ve flört yaşantı durumuna göre ortaya koymaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Üniversite öğrencilerinin karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik alanları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2- Üniversite öğrencilerinin karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik alanları ilk flört yaşına göre farklılaşmakta mıdır?
- 3- Üniversite öğrencilerinin karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik alanları flört yaşantı durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 128’i (%42,7) kadın, 172’si (%57,3) erkek olmak üzere toplam 300 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğrenciler, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi ve Ziraat Fakültesi’nde öğrenim gören öğrenciler arasından tesadüfi örnekleme yolu ile seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği (KCİSYBÖ): Ergenlik dönemindeki lise öğrencilerinin karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik inançlarını

başlatılabilir, sürdürülebilir ve sonlandırılabilir boyutlarını ölçmek üzere Ünlü (2004) tarafından geliştirilen ölçek 4'lü Likert tipi bir derecelendirme (1- Hiçbir zaman, 2- Arasıra, 3- Sık sık, 4- Her zaman) ölçeğidir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, daha önce belirlenen ölçütlere uygun 3 faktörlü bir yapı elde edilmiştir (N=433). Bu üç faktörlü yapı, toplam varyansın %46.85'ini açıklamaktadır. Bu faktörler madde içeriklerine göre, birinci faktör "Başlatılabilir", ikinci faktör "Sürdürülebilir" ve üçüncü faktör "Sonlandırılabilir" olarak isimlendirilmiştir.

Üniversite öğrencileri üzerindeki geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Akbaş ve Türkoğlu (2009) tarafından yapılmıştır. 333 üniversite öğrencisi ile yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında Ünlü (2004) tarafından oluşturulmuş olan maddeler üzerinden açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Daha önce yapılan çalışmayla örtüşen bir yapı elde edilmiş; 12 madde üç faktörde toplanmıştır. Analiz sonuçlarında birinci faktördeki (Başlatılabilir) 5 maddenin faktör yüklerinin .35 ile .69, ikinci faktördeki (Sonlandırılabilir) 3 maddenin faktör yüklerinin .41 ile .46, üçüncü faktördeki (Sürdürülebilir) 4 maddenin faktör yüklerinin .44 ile .61 arasında olduğu görülmüştür. Özdeğerlere bakıldığında birinci faktörün özdeğeri 2.7, ikinci faktörün özdeğeri 1.5 ve üçüncü faktörün özdeğeri 1.8'dir. Böylece açıklanabilen toplam varyans % 48.02 olarak bulunmuştur. Faktörler Ünlü (2004)'de olduğu gibi isimlendirilmiştir. Test tekrar test güvenilirliğine ilişkin Başlatılabilir alt ölçeği için .87, Sürdürülebilir alt ölçeği için .67 ve Sonlandırılabilir alt ölçeği için de .82 değeri elde edilmiştir. İç tutarlık katsayıları ise birinci faktör için .72, ikinci faktör için .59, üçüncü faktör için .66'dur. Alt ölçekler arasındaki korelasyon katsayıları $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Elde edilen bulgular, ölçme aracının üniversite öğrencilerinin karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik inancını ölçebilecek niteliklere sahip olduğunu göstermektedir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan form ile katılımcılardan cinsiyet, flört yaşı ve flört yaşantılarına dair bilgi alınmıştır.

Verilerin Analizi

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinliğinin farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi; flört yaşlarına ve flört yaşantı durumlarına göre karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinliğin farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Grup ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın kaynağını belirlemek için post-hoc testlerden LSD kullanılmıştır. Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlamasında .05 anlamlılık düzeyi ölçüt olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma soruları çerçevesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik inançlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla t-Testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen betimsel bulgular ve t-Testi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo. 1
Cinsiyetlerine Göre Üniversite Öğrencilerinin Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinliklerine İlişkin Betimsel Bulgular ve t -Testi Sonuçları

Alt Ölçekler		Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t
KCİSYB	Başlatabilme	Kadın	128	11.67	2.72	-3.801*
		Erkek	172	12.95	2.97	
	Sürdürebilme	Kadın	128	10.55	2.06	-1.677
		Erkek	172	10.97	2.22	
	Sonlandırabilme	Kadın	128	6.57	1.71	-4.120*
		Erkek	172	7.49	1.94	

KCİSYBÖ: Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre KCİSYBÖ alt ölçeklerinden alınan puanların ortalamaları incelendiğinde, “Başlatabilme” ($t=3.081$, $p<.05$) ve “Sonlandırabilme”ye ($t=-4.120$, $p<.05$) ait puanların ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Buna karşın, ‘Sürdürebilme’ye ait puanların ortalamalarının anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir ($t=-1.667$, $p>.05$).

Üniversite öğrencilerinin ilk flört yaşlarına göre karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik inançlarının farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin betimsel bulgular ve varyans analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir

Tablo. 2
İlk Flört Yaşlarına Göre Üniversite Öğrencilerinin Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinliğine İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Alt Ölçekler		İlk Flört Yaşı	N	$\bar{X}$	Ss	F	Anlamlı Fark
KCİSYB	Başlatabilme	Henüz olmadı	44	11.29	3.20	4.118*	13- >Henüz 14- 19>Henüz
		13 yaş ve altı	52	13.28	2.72		
		14-19 yaş	186	12.48	2.82		
		20 yaş ve üstü	18	11.77	3.22		
	Sürdürebilme	Henüz olmadı	44	10.81	2.41	.435	-----
		13 yaş ve altı	52	10.53	2.33		
		14-19 yaş	186	10.82	2.07		
		20 yaş ve üstü	18	11.16	2.00		

	Henüz olmadı	44	6.65	1.85		
Sonlandırabilme	13 yaş ve altı	52	7.15	1.78	1.771	-----
	14-19 yaş	186	7.22	1.90		
	20 yaş ve üstü	18	6.44	2.09		

KCİSYBÖ: Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin ilk flört yaşlarına göre KCİSYBÖ alt ölçeklerinden alınan puanların ortalamaları incelendiğinde, “Başlatabilme” alt ölçek puanlarının ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir [$F_{(3-296)}=4.118$, $p<.05$]. Ortaya çıkan farkın kaynağını belirlemek için yapılan post hoc testlerden LSD testi kullanılmıştır. Buna göre, “13 yaş ve altı olanlar” ile “14-19 yaş arası” olanların puan ortalamalarının, “henüz flört etmemiş” olanların puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

Bunun yanında, “Sürdürebilme” [$F_{(3-296)}=4.35$, $p>.05$] ve “Sonlandırabilme” puanlarının ortalamaları arasında, flört yaşlarına göre, ortaya çıkan farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir [$F_{(3-296)}=1.771$, $p>.05$].

Üniversite öğrencilerinin flört yaşantı durumlarına göre karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik inançlarının farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin betimsel bulgular ve varyans analizi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Flört Yaşantı Durumlarına Göre Üniversite Öğrencilerinin Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinliklerine İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Alt Ölçekler	Flörte Yönelik Düşünce	N	$\bar{X}$	Ss	F	Anlamlı Fark
KCİSYB	Başlatabilme	Duygusal var- Dokunsal yok	86	11.26	2.77		Duy-Dok+ >
		Duygusal yok- Dokunsal var	13	13.15	3.28	9.742*	Duy+Dok- Duy+Dok+
		Duygusal var- Dokunsal var	201	12.85	2.85		> Duy+Dok-
	Sürdürebilme	Duygusal var- Dokunsal yok	86	10.46	2.36		
		Duygusal yok- Dokunsal var	13	10.00	2.04	2.727	-----
		Duygusal var- Dokunsal var	201	10.99	2.05		
	Sonlandırabilme	Duygusal var- Dokunsal yok	86	6.43	1.85		Duy-Dok+ >
		Duygusal yok- Dokunsal var	13	7.53	2.56	7.455*	Duy+Dok- Duy+Dok+
		Duygusal var- Dokunsal var	201	7.32	1.80		> Duy+Dok-

KCİSYBÖ: Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği

Tablo 3 incelendiğinde, KCİSYBÖ'nün alt ölçeklerinden "Başlatabilme" alt ölçek puanlarının ortalamaları arasında, flört yaşantı durumlarına göre, ortaya çıkan farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir [$F_{(2-297)}=9.742, p<.05$]. Ortaya çıkan farkın kaynağını belirlemek için post hoc testlerden LSD testi kullanılmıştır. Buna göre, "duygusal ilişki yok-dokunsal ilişki var" ve "duygusal ilişki var-dokunsal ilişki var" durumunu seçenlerin puan ortalamalarının, "duygusal ilişki var-dokunsal ilişki yok" ifadesini seçenlerin puanlarının ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

Benzer şekilde, KCİSYBÖ'nün alt ölçeklerinden "Sonlandırabilme" alt ölçek puanlarının ortalamaları arasında, flört yaşantı durumlarına göre, ortaya çıkan farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir [$F_{(2-297)}=7.455, p<.05$]. Ortaya çıkan farkın kaynağını belirlemek için post hoc testlerden LSD sonuçları incelendiğinde, "duygusal ilişki yok-dokunsal ilişki var" ve "duygusal ilişki var-dokunsal ilişki var" ifadesini seçenlerin puanlarının ortalamalarının, "duygusal ilişki var-dokunsal ilişki yok" ifadesini seçenlerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Buna karşın, KCİSYBÖ'nün alt ölçeklerinden "Sürdürebilme" alt ölçek puanlarının ortalamaları arasında, flört yaşantı durumlarına göre, ortaya çıkan farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir [$F_{(2-297)}=2.727, p>.05$]. Diğer bir ifadeyle üniversite öğrencilerinin ilişkilerini sürdürebilmeleriyle ilgili yetkinlik inançları ile flört yaşantı durumlarına göre değişmediği öne sürülebilir.

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırma soruları çerçevesinde elde edilen bulgular alan yazını ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Cinsiyetlerine göre üniversite öğrencilerinin karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik puanları incelendiğinde, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek "Başlatabilme" sosyal yetkinliğine sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu, Ünlü'nün (2004) çalışmasıyla da tutarlılık göstermektedir. Ayrıca, Myers (1996), sosyal baskının bir sonucu olarak romantik ilişkiyi başlatmada etkili olan cinsiyetin erkek olduğunu belirtmiştir. Bununla beraber, sosyal baskınlığı evrimsel psikoloji bağlamında da yorumlayıp, erkeğin kadınlara oranla trilyonlarca sperm üretmesinden dolayı ilişkiyi başlatmada daha baskın olduğu sonucuna varmıştır. Carter ve El Hindi (1999) ise, Müslüman toplumlarda çıkma ilişkisini başlatma sorumluluğunun erkek çocukta olduğunu ve kızların sadece tekliflere cevap verdiklerini belirtmişlerdir. Tüm bu bilgiler değerlendirildiğinde; erkek öğrencilerin karşı cinsle ilişkiyi başlatabilme sosyal yetkinliklerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olması, toplumun ataerkil bir yapıya sahip olmasından, erkeklerin karşı cinsle ilişkilerde desteklenmesinden, buna karşın kadınların ise karşı cinsle ilişkilerine olumsuz yaklaşılmasından kaynaklanıyor olabilir.

Ayrıca araştırma bulgularına göre erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek ilişkiyi "Sonlandırabilme" yetkinliğine sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu, Ünlü'nün (2004) bulgusuyla çelişmektedir. Erkek öğrencilerin ilişkiyi sonlandırabilme alanında kendilerini daha yetkin hissetmeleri, karşı cinsle ilişkiler

konusunda desteklenmelerinden, daha baskın olmalarının, ilişkiyi başlatmada da bitirmede de kontrole daha fazla sahip olmalarının beklenmesinden kaynaklanıyor olabilir. Bu bağlamda, erkek öğrencilerin karşı cinsle ilişkide ilişkiyi sonlandırabilme sosyal yetkinliğinin kadın öğrencilere oranla daha yüksek olmasının da, 'Başlatabilme' alt ölçeğinde olduğu gibi toplumun beklentileri ile paralel olduğu söylenebilir. Çıkan farklılığın bir başka kaynağı da, Ünlü'nün (2004) çalışmasının lise öğrencileri, bu çalışmanın ise üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış olması olabilir.

Bir diğer bulguya göre, ilk flört yaşına göre, 13 yaş ve altı olanlar ve 14-19 yaş arası olanların "Başlatabilme" sosyal yetkinliklerinin, henüz flört etmemiş olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Benzer bir çalışmada Eryılmaz (2004), ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde romantik yakınlığı başlatmada algılanan kontrolü incelemiştir. Ergenlerden farklı olarak, genç yetişkinler için romantik yakınlığı başlatmadaki algılanan kontrol üzerinde yaşın önemli bir faktör olduğu ve ergen ve genç yetişkin kontrol inançları yordayıcılarının birbirinden farklı olduğu bulunmuştur. Bu farklılık göz önüne alındığında, ergenlerin romantik ilişkinin niteliğini keşfetme sürecini yaşadıkları; genç yetişkinlerin ise keşfetme sürecini tamamlayarak romantik ilişkilere yönelikleri düşünülmüştür. Buradan yola çıkarak yakın ilişkileri başlatmada yaşa bağlı olarak ortaya çıkan yaşantıların önemli olduğu söylenebilir. Erken dönemde yakın ilişkiler yaşamaya başlayan gençlerin, daha sonraki ilişkilerini başlatabilme konusunda kendilerini yetkin görmeleri öngörülen bir sonuçtur. Çünkü yetkinlik inancı başarılı yaşantılarla artmaktadır.

Flört yaşantı durumlarına göre, üniversite öğrencilerinin karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik puanları incelendiğinde "duygusal ilişki yok-dokunsal ilişki var" ve "duygusal ilişki var-dokunsal ilişki var" ifadesini seçenlerin karşı cinsle ilişkiyi "Başlatabilme" ve "Sonlandırabilme" yetkinliklerinin, "duygusal ilişki var-dokunsal ilişki yok" ifadesini seçenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle duygusal ilişki olsa da olmasa da dokunsal ilişkiye önem veren kişilerin karşı cinsle ilişkiyi başlatabilme ve sonlandırabilmede kendilerini daha yetkin hissettikleri görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde elde edilen bu bulguyu destekleyecek bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bulgu, bir önceki bulgu ile tutarlılık göstermektedir ve bu bulguya bağlanma kuramı çerçevesinde yaklaşılabilir. Bowlby'ye (1951; 1982) göre bağlanma, insanın yaşamındaki önemli kişiler ile özellikle stres altındayken yakınlaşmayı arama ve sürdürme ile karakterize olan duygusal bir bağdır (Ainsworth, 1991). Bağlanma kuramı, çocuklukta oluşan bağlanma biçimlerinin bir yaşam boyunca sürdüğünü ve kişinin çocukluk sonrası yakın ilişkilerinde de yeniden gündeme geldiğini ileri sürmektedir (Holmes, 2000; Collins ve Read, 1990; Feeney ve Noller, 1990; Akt. Başaranoğlu, 2011). Bu anlamda kişiler arası ilişkiler bu çerçevede yorumlanabilir. Bağlanma kuramı açısından yaklaşıldığında kaçınmacı bağlanma stili gösteren kişilerin duygusal değil dokunsal ilişkiye önem verdikleri ve kaçındıkları için, kendilerini ilişkiyi sürdürebilme yönünde değil başlatabilme ve sonlandırabilme yönünde yetkin hissettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda uygulamalara yönelik bir takım öneriler verilebilir. Öncelikle uygulamacıların gençler ve genç yetişkinlerle çalışırken ebeveyn ilişkilerini incelemesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca karşı cinsle ilişkilerin başlatabilme, sürdürebilme ve sonlandırabilme sosyal yetkinliklerini içerdiği göz önünde bulundurulduğunda, karşı cinsle ilişkiler konusunda danışma almak isteyen

Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 24, Sayı 2, 2015, Sayfa 189-198

öğrencilerle çalışırken ikili ilişkiler bu üç boyut ile ele alınmalıdır. Ebeveynlerinin flört ilişkilerine yaklaşım tarzlarının, gençlerin karşı cinsle ilişkilerini etkisinin önemini vurgulaması açısından da bu çalışmanın bulguları önemlidir. Uygulamacılar, gençlerle flört ilişkileriyle ilgili çalışırken anne babalarından nasıl mesajlar aldıklarını incelemelidir. Son olarak çocukluk yaşantılarının karşı cinsle ilişkiler üzerindeki etkileri çiftlerle çalışan psikolojik danışmanlar, psikologlar, terapistler için önem arz etmektedir. Sevgili ile ilişkiler ve eş ile ilişkiler ile çalışılırken, kişinin ebeveynleri ile yaşantıları incelenmelidir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda yeni yapılacak çalışmalara yönelik de bazı öneriler verilebilir. Öncelikle alan yazında ebeveyn kabul-reddiyle ilgili birçok araştırma olmasına rağmen, ebeveyn kabul-reddi ile karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik arasındaki ilişki ilk defa bu çalışmada incelenmiştir. Araştırma sonuçlarının tekrarlanabilirliğinin test edilebilmesi için benzer bir çalışma farklı örneklemelerde uygulanabilir ve elde edilen sonuçlar bu çalışmanın sonuçları ile karşılaştırılabilir. Yine benzer bir çalışma ön ergenlik ve ergenlik dönemindeki gençlerle de yapılabilir. Ayrıca yapılabilecek bir başka çalışmada anne baba tutumları ve benlik algısı da değişken olarak ele alınabilir.

KAYNAKÇA

Ainsworth, M. D. S. (1991). *Attachments And Other Affectional Bonds Across The Life Cycle*. London: Routledge.

Akbaş, T. ve Türkoğlu, İ. E. (2009). “Karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik inancı ölçeği'nin üniversite öğrencilerine uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları”. Çukurova Üniversitesi, X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi (21-23 Elim 2009), Adana.

Akkapulu, E. (2005). “Ergenin sosyal yetkinlik inancını yordayan bazı değişkenler”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Aydın, B. (2010). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. İstanbul: Nobel.

Bandura, A. (1977a). “Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavior change”, *Psychological Review*, 84(2), 191-215.

Bandura, A. (1977b). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice Hall.

Bandura, A. (1982a). “Self-efficacy mechanism in human agency”, *American Psychologist*, 37, 122–147.

Bandura, A. (1986). *Social Foundations Of Thought And Actions: A Social Cognitive Theory*. New Jersey: Prentice Hall.

Bandura, A. (1989). “Human agency in social cognitive theory”, *American Psychologist*, 44, 1175–1184.

Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise Of Control*. New-York: W.H. Freeman Company.

Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 24, Sayı 2, 2015, Sayfa 189-198

Başaranoğlu, Y. (2011). “Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre psikolojik doğum sırası ile karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik inancı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Berscheid, E., Snyder, M. & Omoto, A. M. (1989). “The relationship closeness inventory: Assessing the closeness of interpersonal relationships”, *Journal of Personality and Social Psychology* 57(5), 792-807.

Bilgin, M. (1996). “Grup rehberliğinin sosyal yetkinlik inancı üzerindeki etkisine yönelik deneysel bir çalışma”, Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Bowlby, J. (1951). *Maternal Care And Mental Health*. Geneva: World Health Organisation.

Bowlby, J. (1982). *Attachment And Loss: Attachment*. New York: Basic Books.

Büyükşahin, A. (2006). “Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi”, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Carter, R. B. & El Hindi, A. E. (1999). “Counselling Muslim children in school settings”, *Professionla School Counselling*, 3, 183-188.

Çelikkaleli, Ö. (2004). “Lise öğrencilerinde sosyal yetkinlik inancı ve psikolojik ihtiyaçlar”, Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Çırakoğlu, O. C. (2006). “Role of locus of control and critical thinking in handling dissatisfactions in romantic relationships of university students”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Diyarbakirli, H. (2007). “Ergen ve yetişkin kadınların ergenlik dönemindeki flört ilişkilerinin karşılaştırılması”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Eryılmaz, A. (2004). “Ergenlik ve genç yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatmada algılanan kontrol”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Myers, D. G. (1996). *Social Psychology*. USA: The McGraw-Hill Companies.

Onur, B. (2005). *Anılardaki Aşklar: Çocukluğun Ve Gençliğin Psikososyal Tarihi*. İstanbul: Kitap Yayınları.

Reifman & Others (2004). “Sexual moral attitudes, love styles and mate selection”, *The Journal of Sex Research*, 41(2), 121-148.

Tang, S. & Zuo J., (2000). “Dating attitudes and behaviours of American chinese college students”, *The Social Science Journal*, 37, 67-78.

Ünlü, V. (2004). “Karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik beklentisi ölçeği”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Wayment, H. A. (2000). “How are we doing? the impact of motives and information use on the evaluation of romantic relationships”, *Journal of Social and Personal Relationship*, 25, 71-8